

Industriële tewerkstelling in een langetermijnperspectief

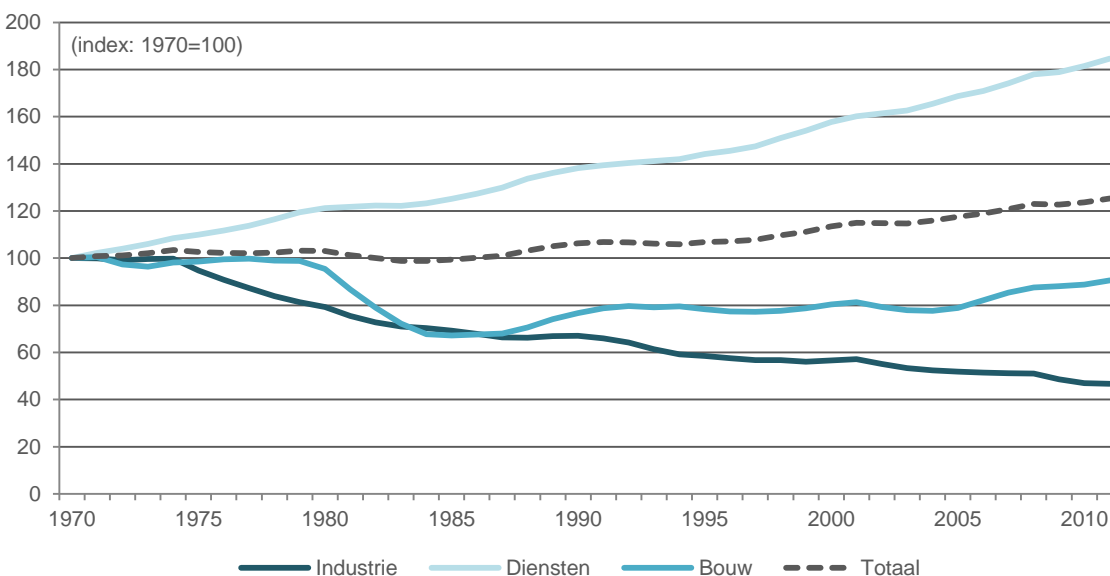
Arbeidsmarktflits 116 | 4 juli 2013

In beleidskringen wordt de laatste jaren steeds meer aandacht geschonken aan de industrie en haar rol in de creatie of het behoud van welvaart. Europa zette de re-industrialisatie op de 2020-agenda en in Vlaanderen wordt versneld werk gemaakt van een Nieuw Industrieel Beleid. In het themanummer 'Industrie en industriële tewerkstelling in Vlaanderen' van het tijdschrift Over.Werk (2013/2) wordt deze beleidsagenda uitvoerig besproken en aangevuld met visieteksten van betrokken actoren over de toekomst van de industrie in Vlaanderen. Daarnaast bevat het nummer ook bevindingen uit recent onderzoek over de industrie en brengen we de industriële tewerkstelling in kaart. We gaan onder meer na welk traject de Belgische en Vlaamse industrie de voorbije decennia heeft afgelegd. De voornaamste evoluties vatten we in deze arbeidsmarktflits samen.

Evolutie van de industrie in België (1970-2011)

In figuur 1 verdelen we de Belgische tewerkstelling in drie grote sectorgroepen – de industrie, de dienstensector (met private en publieke diensten) en de bouw – en bekijken we hun evolutie over de periode 1970-2011. De totale tewerkstelling geven we weer met de stippellijn. We nemen 1970 als referentie (index=100). Zo komen de sterk uiteenlopende evoluties meteen tot uiting. Terwijl de tewerkstelling in de dienstensector er met ruim 80% op vooruit is gegaan, is de industriële tewerkstelling ongeveer gehalveerd tussen 1970 en 2011. Dit terwijl de totale tewerkstelling in België in deze periode met ruim 20% gestegen is. De Belgische industrie telde in 1970 nog 1 155 000 werkenden. In 2011 waren dat er nog maar 540 000. Het aandeel van de industrie in de totale tewerkstelling daalde zo van 31,8% in 1970 naar 11,9% in 2011.

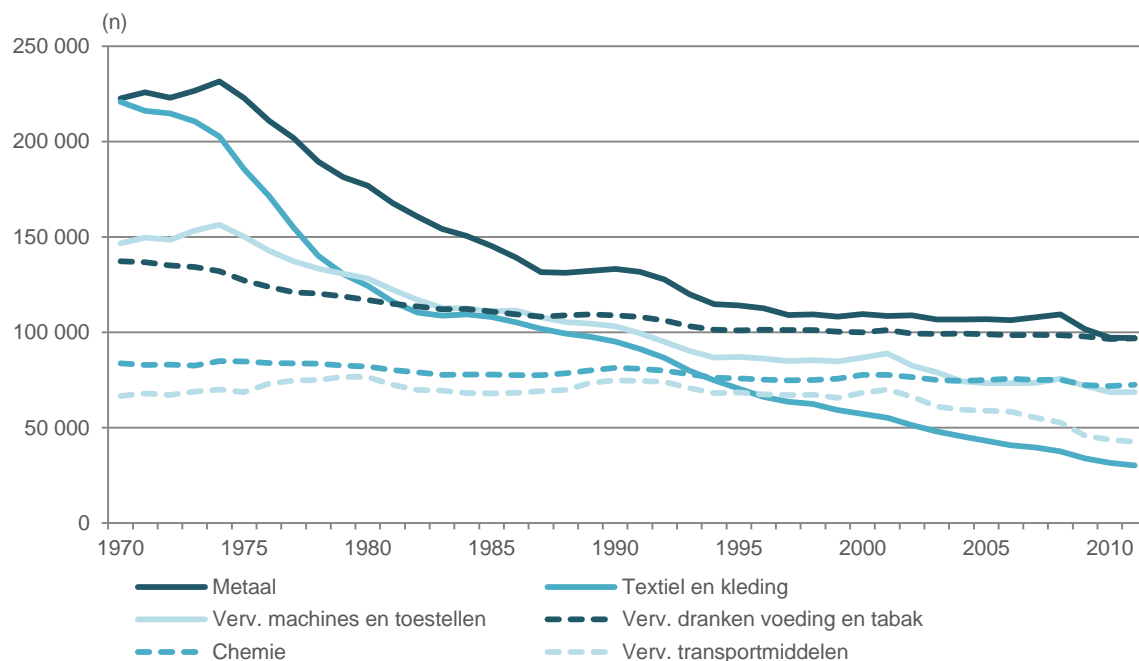
Figuur 1. Evolutie tewerkstelling naar sectorgroep (index 1970=100) (België, 1970-2011)

Bron: EU KLEMS Database (Bewerking Steunpunt WSE)

In figuur 2 stellen we vast dat de zes grootste industriële sectoren een daling van de tewerkstelling kenden. Toch verliep deze daling niet overal volgens hetzelfde patroon. In de textielsector was de daling het meest uitgesproken. In deze sector waren in 1970 nog 220 000 mensen aan het werk. De textiel was daarmee, samen met de metaalsector, de industriële sector met de hoogste tewerkstelling. In 2011 waren er nog maar 30 000 mensen actief in de textielsector (daling van 86,3%). De metaalsector daalde van 220 000 naar een kleine 100 000 werkenden over de periode 1970-2011 (-56,4%), al is de tewerkstelling er sinds eind jaren '90 relatief stabiel. Bij de vervaardiging van machines en toestellen gingen er eveneens vele jobs verloren. Begin jaren '70 telde de sector nog zo'n 150 000 werkenden. In 2011 waren dit er nog maar 69 000 (-53,2%). In de voedingsindustrie daalde de tewerkstelling tussen 1970 en begin jaren '90 van 137 000 naar een kleine 100 000 werkenden. Opvallend is dat de tewerkstelling er sindsdien relatief constant bleef. De chemische nijverheid kan men evenmin een sector in verval noemen, al lag de tewerkstelling er anno 2011 (72 000) wel lager dan in 1970 (84 000). Al bij al bleek de chemie qua tewerkstelling de voorbije veertig jaar een redelijk stabiele sector. Ook de automobielsector (vervaardiging van transportmiddelen) kende van 1970 tot begin jaren 2000 een relatief stabiele tewerkstelling, die rond de 70 000 personen schommelde. Vanaf 2000 gingen er evenwel veel banen verloren, met als gevolg dat er in 2011 nog maar 43 000 werkenden geteld werden. Met de recente gebeurtenissen bij Ford Genk in het achterhoofd kunnen we hier nog een verdere daling verwachten.

Figuur 2. Evolutie tewerkstelling in belangrijkste industriële sectoren (België, 1970-2011)

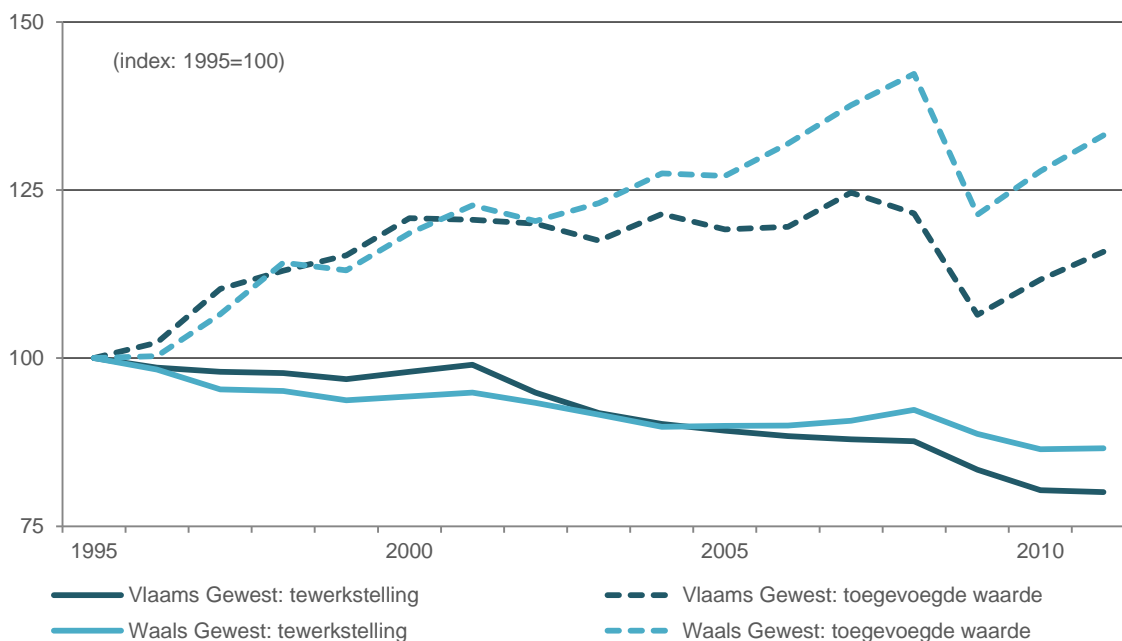
Bron: EU KLEMS Database (Bewerking Steunpunt WSE)

Evolutie van de industrie in de gewesten (1995-2011)

Voor de tewerkstelling in de gewesten hebben we een consistente tijdreeks vanaf 1995. In figuur 3 werken we opnieuw met een index (1995=100) om de evolutie van de industriële tewerkstelling en de toege-

voegde waarde voor het Vlaams en Waals Gewest uit te zetten. Daarbij vallen in eerste instantie de divergerende patronen op van beide indicatoren. Dat de toegevoegde waarde, ondanks een daling van de tewerkstelling, toch steeg, was enkel mogelijk dankzij een toename van de arbeidsproductiviteit. Dit toont aan dat de stelselmatige afbouw van de tewerkstelling in de industrie niet per definitie de teloorgang van de sector hoeft te betekenen.

Figuur 3. Industrie: evolutie tewerkstelling en (bruto) toegevoegde waarde (index 1995=100) in het Vlaams en Waals Gewest (1995-2011)

Noten: De evolutie van de (bruto) toegevoegde waarde wordt gemeten volgens constante prijzen.

Bron: HERMREG (Bewerking Steunpunt WSE)

Het Vlaams Gewest kende van 1995 tot 2001 een beperkte daling van de industriële tewerkstelling. Vanaf dan ging de tewerkstelling sterker omlaag, waardoor er in 2011 20% minder mensen aan het werk waren in de Vlaamse industrie dan in 1995. In Wallonië was er een kleinere daling van de tewerkstelling (-13%). Bovendien kende ze een sterkere relatieve toename van de toegevoegde waarde. De Waalse industrie heeft zich de laatste jaren dus beter weten stand te houden. Al moeten we erop wijzen dat het Waals Gewest van lagere startniveaus vertrok en in 2011 nog steeds lagere niveaus kende dan het Vlaams Gewest. Zo was anno 1995 21,2% van de Vlaamse werkenden actief in de industrie (469 500 personen). In Wallonië ging dat slechts om 15,4% (161 100 personen). In 2011 lagen deze aandelen dicht bij elkaar, maar kende Vlaanderen nog steeds een hoger percentage industriële werkenden (14,3% ten opzichte van 11,4%). In absolute aantallen telde de Vlaamse industrie in 2011 376 000 werkkenden vergeleken met 139 500 in de Waalse industrie.

Door haar sterkere afbouw van de tewerkstelling en kleinere procentuele groei van de toegevoegde waarde kunnen we niettemin stellen dat de Vlaamse industrie de afgelopen tien jaar een minder parcours aflegde dan de Waalse industrie. Dit kunnen we onder meer verklaren vanuit de sectorale samenstelling. Zo is de textiel- en automobielinindustrie veel omvangrijker in Vlaanderen dan in Wallonië. Deze twee sectoren hebben het de laatste jaren hard te verduren gekregen in heel West-Europa. Doordat de Waalse

industrie zich hier minder op toelegde, heeft ze amper geleden onder deze evolutie. Mogelijk speelt ook het effect van het Waalse Marshallplan dat in 2005 van start ging. Al zien we dat de relatieve verbetering van de Waalse industrie al een aantal jaren vroeger aanving. Dit blijkt vooral uit de lijnen met betrekking tot de industriële toegevoegde waarde: de in het Waals Gewest gecreëerde toegevoegde waarde steeg al vanaf 2002 sterker dan de Vlaamse.

In het crisisjaar 2009 zien we in beide gewesten een forse terugval van de industrie, waarbij de toegevoegde waarde procentueel sterker daalde dan de tewerkstelling. De daling in productie werd immers deels opgevangen door werknemers minder uren te laten werken of door gebruik te maken van het stelsel van tijdelijke werkloosheid. Vooral in de automobiel- en metaalsector werd de afbouw van het arbeidsvolume in eerste instantie opgevangen door dergelijke maatregelen.

Afsluitend willen we bovenstaande analyses enigszins nuanceren aangezien het hier gaat om 'directe' jobs in de industrie, met name de tewerkstelling die in de industrie zelf gecreëerd wordt. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de 'indirecte' tewerkstelling die de industriële activiteit genereert bij andere sectoren. Bovendien wordt ook de afbouw van de industriële tewerkstelling de facto 'overschat' door de tendens van de industrie om zich te richten op haar kerntaken en om ondersteunende activiteiten af te stoten. De rol van de industrie voor de economische activiteit en de tewerkstellingscreatie is met andere woorden nog niet uitgespeeld.

Verder lezen

Neefs, B. & Herremans, W. 2013. Industriële tewerkstelling in een langetermijnperspectief: een onomkeerbare trend? *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk en Sociale Economie*, 23(2), 45-55. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie.

Themanummer 'Industrie en industriële tewerkstelling in Vlaanderen', *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk en Sociale Economie*, 23(2). *Over.Werk* is te verkrijgen bij Uitgeverij Acco. Abonnees van *Over.Werk* kunnen de artikels eveneens raadplegen op de website van het Steunpunt WSE.

Boie Neefs
Wim Herremans
Steunpunt Werk en Sociale Economie